

SOSYAL POLİTİKA KAPSAMINDA SEÇİM BİLDİRGELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ramazan Tiyek¹

ÖZET

Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak uygulanan sosyal politikalar özellikle toplumda dezavantajlı grupların koşullarının iyileştirilmesini gerektirmektedir. Seçim bildirgeleri ise, devleti belirli süreliğine yönetmeye talip olan siyasi partilerin iktidara gelmeleri halinde yapmak istedikleri vaatlerin yer aldığı bilgilerden oluşmaktadır.

Bu çalışmada, 07 Haziran 2015 Genel Seçimlerine iktidar partisi olarak giren Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile ana muhalefet partisi olarak giren Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin sosyal politika ile ilgili seçim vaatleri karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Seçim bildirgelerinde sosyal politika kapsamında yoksullara, gençlere, kadınlara ve işsizlik konularına daha fazla ağırlık verildiği anlaşılmaktadır. Seçim bildirgelerinin devletin bekası için, "günü kurtarmak" anlayışından ziyade uzun vadeli planları kapsayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Özellikle sosyal yardımlarla ilgili seçim vaatleri, seçmenlerin sadece seçme tercihlerini etkilemek için oluşturulmamalı, yardım alanları tembelliğe sevk edici fırsatlar sunmamalıdır. Bu durumun çalışma barışını bozucu etkileri olacağı da unutulmamalıdır. Ayrıca seçmeni ikna etmek için kullanılan bazı istatistiki verilerin (sosyal yardımların GSYİ'nin % 2,5'u olması gibi) iktidar partisi tarafından farklı, ana muhalefet partisi tarafından farklı olduğu gibi birbirleriyle çelişkili ifadeler de yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Seçim Bildirgeleri, Siyasi Partiler, Engelliler, Gençler

¹ Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü (ramazantiyek@gmail.com)

EVALUATION OF ELECTION MANIFESTO REGARDING THE SOCIAL POLICY

Ramazan Tiyek

ABSTRACT

Social policies should be implemented as a welfare state requires the improvement of conditions of disadvantaged groups in society. The election manifesto of the state consists of information where they want to do if they came to power, the promises of political parties who aspire to manage a specific period of time.

In this study, general election of Turkey on 7 July in 2005, Justice and Development Party (AKP) entered as the ruling party, and as the main opposition Republican People's Party (CHP)'s election promises on social policies has been evaluated in a comparative way.

It is understood that election manifesto in the context of social policies is given more the poor, young people, women and unemployment issues.

For the survival of the state, declaration of election must be established to cover the long-term plans rather than understanding "Save the day". In particular election promises concerning social assistance should not be created to select only affect the preferences of voters, assistance also should not provide opportunities for conveyor laziness. In this case, it should not be forgotten that it would have a destructive effect on the work of peace. In addition, some statistical data used to convince voters was differentially expressed by main opposition party and the ruling party.

Key words: Social Policy, Election Manifesto, Political Parties, The Disabled, Young People

GİRİŞ

Sosyal politika kavramı dar ve geniş anlamda olmak üzere iki farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Dar anlamda sosyal politika, bağımlı statüde çalışan işçilerin problemleri ile ilgilenirken; geniş anlamda toplumun tüm kesimindeki bireylerin özellikle de dezavantajlı durumda olan engelliler, yaşlılar, gençler, emekliler, kadınlar, işsizler, sosyal yardım gibi konularla ağırlıklı olarak ilgilenmekte ve bu durumda olan bireylerin yetersizliklerini karşılamaya yönelik politikalar üretmektedir.

Seçim bildirgeleri ise, hükümeti kurmaya ve belirli süreliğine devleti yönetmeye talip olan siyasi partilerin seçmenlerin kendilerine inanmaları ve yönetime kendilerini seçebilmeleri için seçildikten sonra yapmayı planladıkları vaatlerinin yer aldığı taahhütlerden oluşmaktadır.

Küreselleşmenin yaygınlaşması ve devletin özelleştirmeler yoluyla küçülmesi nedeniyle işleyişinde meydana gelen değişikliklere rağmen, sosyal devlet ilkesini gösteren seçim vaatlerine yer verilmesi önemli bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Seçim bildirgelerinde ortaya çıkan bir diğer sonuç ise, seçim vaatlerinin sadece oy kaygısıyla oluşturulmamaları gerektiği ve kaynakların doğru kullanılarak devletin bekasının sağlanabilmesi için birbiriyle tutarlı uzun vadeli hedeflerin planlanmasının önemi olmaktadır. Yoksulluk ve sosyal yardım konusunda yoksulluğun nedenleri üzerinde neredeyse hiç durulmaması ya da yüzeysel olarak değerlendirilmesi ancak yoksul ailelere yönelik yapılacak maddi yardımların ön plana çıkarılması buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca seçim bildirgelerinde özellikle yoksulluk ve sosyal yardım konusunda argüman olarak kullanılan istatistiki verilerin resmi birimlerden temin edilerek kullanılması, seçmenin yanlış yönlendirilmesini engellemesi ve seçime girenlerin seçmen nezdinde güvenilirliğini oluşturması kapsamında önemlidir.

1. SOSYAL POLİTİKA

Sosyal politika, ilk olarak Almanya'daki işçilerin mücadeleleri kapsamında elde ettikleri haklar için yani geniş yığınların benzer ihtiyaçları için kullanılırken, günümüzde artık sadece bağımlı bir şekilde çalışanlar için değil, toplumun tüm kesimindeki bireylerin farklılaşmış ihtiyaçlarını karşılamaya dönük politikaları geliştirmek zorunda kalan bir bilim dalı olarak değerlendirilmektedir (Koray, 2005: 30).

Günümüzde devlet, özelleştirme uygulamaları ile her ne kadar küçülmüş olsa da (Sezer ve Vural, 2010: 217), toplumsal hayatta bağımlı çalışanların sayısının her zaman için daha fazla olması nedeniyle sosyal devlet olmanın gereği önemini korumaktadır.

Sosyal politika, toplumda özellikle dezavantajlı konumda olan bireylerin toplumsal hayatta problem yaşamamasını ya da yaşadığı problemlerin en aza indirilmesini sağlamak için politikalar üretmektedir. Bu kapsamda engelliler, yaşlılar, emekliler, gençler, kadınlar, yoksullar, sosyal yardım alanlar, işsizler olarak nitelendirilen kişilerin toplumsal adaletin sağlanması için korunması önem kazanmaktadır.

2. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE ENGELLİLER

Türkiye nüfusunun yaklaşık % 10'unu engelliler oluşturmaktadır. Ancak toplumsal altyapının onların toplumsal hayata katılabilmesi için yeteri kadar uygun olmamasından toplumsal hayatta yeteri kadar yer alamamaktadırlar.

Ana muhalefet partisi CHP, iktidara gelmeleri halinde tüm okullarda engellilerin ücretsiz eğitim alabileceği şekilde gerekli altyapı düzenlemelerinin yapılacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 111). Ayrıca, Korunmalı İş Yerleri Yasası çıkararak engellilerin çalışma haklarının güvence altına alınacağı ve işyerlerinin engellilerin erişimine uygun bir şekilde tasarlanacağını ve engellilerin spor organizasyonlarına katılımı için engelli spor kulüplerinin malzeme ve tesis açısından destekleneceğini beyan etmektedir (CHP, 2015: 94).

Seçime iktidar partisi olarak giren AKP, engellilerin toplumsal hayata yeteri kadar katılabilmeleri için kamuya açık alanlar ile binalar ve toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilir hale getirilmesini sağladıklarını (AKP, 2015: 107) ve bu doğrultuda, imar mevzuatını günün ihtiyaçlarına uygun olarak revize edeceğini, kentsel tasarım ilkeleri ve uygulamalarını engellilerin erişebilirliğini sağlayacak şekilde yeniden tasarlayacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 286).

Her iki siyasi parti de engellilerin erişebilirliği konusuna önem vermektedir. Erişebilirlik, engellilerin toplumdaki diğer bireyler gibi bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına tam ve etkin katılımını sağlamak; fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerine eşit koşullarda sahip olmasını ifade etmektedir. Onların toplumsal hayata erişebilmelerinin engellenmesi, onların olmadığı bir toplumsal hayat ortaya çıkarmaktadır (Öz, 2013: 75). Dolayısıyla toplumsal yaşamın tüm alanlarının herkes için tasar-

lanması gerekmektedir. Herkes için tasarım yaklaşımı, engelli ve hareket kısıtlaması olan bireyler de dahil olmak üzere, tüm kullanıcı gruplarının mekânsal, sosyal ve bireysel ihtiyaçlarına cevap verecek mekânlar oluşturmayı hedeflemektedir (Mishchenko, 2014: 110).

CHP tarafından bütün hastanelerde engelli karşılama biriminin oluşturulacağı, işitme engelliler için tercüman bulundurulacağı, engellilerin hastanelere servis araçları ile randevulu olarak gelmesinin sağlanacağı, engelliler için evde fizik tedavi olanağının sunulacağı, engelli raporu alınması ve yenilenmesi sürecinin kolaylaştırılacağı ve engellilerin sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlandırılacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 125). Ayrıca, engelliler için ayrılan boş kadrolara ilk etapta 50 bin engellinin istihdamını sağlayacağını ve sonrasında engelli kadro istihdam etme kotalarının artırılacağını hedeflemektedir. Engellilere yönelik meslek edindirme programlarının geliştirileceği ve işverenlerin engelli istihdam etmelerinin teşvik edileceği vaat edilmektedir (CHP, 2015: 94).

Mevcut durumda iktidarda yer alan AKP, Engellilerin Haklarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesini 2007 yılında kabul ettiklerini (AKP, 2015: 107) beyan etmektedir. Ayrıca devlet memuru olarak atanacak engelliler için ilk defa ayrı ve merkezi bir sınav yapılması uygulamasının da AKP iktidarı döneminde getirildiği ve bu kapsamda, iktidara geldikleri 2002 yılında engelli kontenjanında memur olarak çalışan engelli sayısının 5.777'den 2014 Haziran ayında 34.088'e artırıldığını (AKP, 2015: 107) ve engellilere özel BİT yazılım ve donanımlarının yaygınlaştırılmasının sağlayacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 272).

CHP, Aile Sigortası kapsamındaki engellilere, % 40 engellilik düzeyi için 400 TL, % 60 engellilik düzeyi için 600 TL yaşam aylığı bağlanacağını, bakıma muhtaç tüm engellilere bakım hizmeti verileceğini ve özel beslenme ihtiyacı olan engellilerin beslenme ihtiyaçlarının ücretsiz karşılayacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 92-93). Mevcut durumda 2015 yılı için engellilerin engelli olmalarından, başkalarının bakımına muhtaç hale gelmelerinden dolayı ailelerine 793,08 TL, engellilerin kendilerine de % 40-69 arası engelli olanlar için aylık 291,62 TL, % 70 ve üzeri engelli olanlar için 437,43 TL ücret ödenmektedir (http://www.pozitifengelliler.com/haber_detay.asp?haberID=1949).

Seçim vaatlerinden engellilerin topluma kazandırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Engellilerin topluma katılabilmesi için öncelikle toplumda yer alacakları alanlar ile ulaşım mekanlarının onların erişebilirliğine uygun

hale getirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda 2005 yılında çıkarılan 5378 sayılı Kanun (www.mevzuat.gov.tr) engellilerin erişebilirliği açısından dönüm noktası olmuş, yerelde ve genelde bulunan tüm kamu kurumlarının mülkiyeti, işletilmesi ve denetimi altındaki tüm binalar, mekânlar altyapı düzenlemeleri ve ulaşım sistemlerinin 7 yıl içerisinde engellilerin erişebilirliğine uygun hale getirilmesi istenmiştir. Ancak erişilebilirlik ile ilgili yasal mevzuatın oluşturulmasına rağmen söz konusu süre içerisinde gerekli düzenlemelerin tamamlanmadığı ve bu yasal sürenin 2012 yılında çıkarılan 6353 sayılı Kanun'un (www.mevzuat.gov.tr) 34. Maddesi ile 8 yıl olarak uzatıldığı anlaşılmaktadır.

Engellilerin toplumsal hayatta daha fazla yer alması, diğer insanların onlarla kaynaşması ve eğitim hayatına devam edebilmeleri açısından önemlidir. Bundan dolayı erişilebilirlik standartlarının kanuni bir zorunluluk anlayışıyla değil de insani bir sorumluluk anlayışında yapılması gerekmektedir.

3. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE YAŞLILAR

Ülkemiz nüfusunun gelişmiş ülkeler kadar olmasa da giderek yaşlanmaya başladığı ve nüfus projeksiyonlarında yaşlanmanın artacağı görülmektedir. Ülkemizde 2014 yılı itibariyle 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun genel nüfusa oranı % 8'dir (6.192.962 kişi)'dir (www.tuik.gov.tr). Yaşlı nüfusun artmaya başlaması yaşlılara yönelik sosyal politika uygulamalarını önemli hale getirmektedir.

İktidar partisi AKP yaşlıların ekonomik ve sosyal hayata daha aktif olarak katılmaları için Yaşlanma Ulusal Uygulama Programı'nın daha etkin bir şekilde hayata geçirilmesini vaat etmektedir (AKP, 2015: 103). Kentsel tasarım ilke ve uygulamalarının engellilerde olduğu gibi yaşlılar için yaşanılabilir düzeye getirilmesi (AKP, 2015: 286; CHP, 2015: 95-96) her iki parti tarafından da önemsenirken CHP yaşlılara yönelik sosyal klüplerin yaygınlaştırılacağını ve hukuk sisteminin yaşlı haklarını gözetecek şekilde yeniden düzenleneceğini ve yaşlılara dönük projelerin geliştirilmesinde danışmanlık hizmeti vermek üzere yerel yönetimler bünyesinde "Kıdemli Yurttaş Konseyleri" kuraacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 95-96).

CHP tarafından önleyici sağlık hizmetleri ile erken tanı ve tedavi hizmetlerinin sağlanacağı yaşlılık (geriatri) hastanelerinin açılacağı (CHP, 2015: 95), ihtiyacı olan yaşlılar için yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde evlere sıcak yemek hizmeti sunulacağı, tüm şehirlerde yaşlı bakımevleri açılacağı, evde destek ve bakım hizmetinin geliştirilerek yaygınlaştırılacağı, eğitilmiş ve donanımlı

yaşlı bakım personeli yetiştirileceği ve yaşlıların e-devlet olanaklarını kullanabilmeleri için destek olunacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 95, 98).

AKP, yaşlılık aylığını (65 yaş aylığı) 200 liraya (AKP, 2015: 146), CHP ise 300 liraya (CHP, 2015: 95) çıkaracağını vaat etmektedir. Ayrıca yine CHP tarafından yaşlılara her türlü kültürel etkinlikte indirim uygulanacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 95).

Yaşlı nüfusun çoğalmaya başlamasıyla birlikte yaşlılara yönelik iyileştirici uygulamalara seçim bildirgelerinde yer verilmeye başlandığı görülmektedir. Maddi iyileştirmelerin yanında toplumun onları kabullenmesini ve yardımcı olmasını sağlayıcı, onlara değer veren manevi iyileştirmelere de yer verilmesi gerekmektedir.

Toplumda çekirdek ailenin yaygınlaşması, giderek yaşlı kuşağın reddedilmesine yol açmaktadır. Bu reddedici yaşam biçimi, modern yaşamın bir gereği gibi görülmektedir. Yabancılaşma ve kayıtsızlık kuşaklar arasında dışlanmaya ve yalnızlaşmaya yol açmaktadır. Toplumdan izole olma ve yalnızlık sonuç olarak yaşlıların karşısında kaçınılmaz bir durum haline gelmektedir (Şahin, 2011: 86-88; Uzun, Mersin ve Öksüz, 2015: 1144). Yaşlıların toplumdan izole olmamaları için yaşlı hizmetlerinin toplumsal yaşamın hareketli olduğu mahalle gibi yerel düzeylerde gerçekleştirilmesi, çoğu yaşlının yaşadığı fiziksel sorunların üstesinden gelmesini de sağlayacaktır. Ayrıca yaşlılar için yaygın olan huzurevi ve evde bakım haricinde sunulan hizmetlerin evde bakım, yaşlı konutları vb. uygulamalar gibi çeşitlendirilmesi gerekmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2011: 236).

4. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE EMEKLİLER

Emeklilerin maaşının genel olarak çalışanların maaşından düşük olmasından kaynaklanıyor olsa gerek, seçim vaatlerinde özellikle de seçime ana muhalefet partisi olarak giren CHP'nin emeklilerin maaşlarındaki artışı ön plana çıkardığı görülmektedir. CHP, emeklilerin çalışanlardan farklı maaş almalarını önleyeceğini ve Ramazan ve Kurban bayramlarında olmak üzere yılda 2 defa birer maaş ikramiye vereceğini, enflasyon artışı oranında zam yapılacağını ve çalışanlarda olduğu gibi banka promosyonu alabilmelerini sağlayacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 91). Ayrıca, çalışanların emekli olabilmeleri için yeterli çalışma günü sayısına ulaştığı halde yaşını doldurmayı beklemelerinin önleneyeceği (CHP, 2015: 92), emekli olmuş ancak işine devam eden esnaftan Sosyal Güvenlik Destek Primi alınmayacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 58).

İktidar partisi AKP ise, maaşı düşük emeklilerin maaşlarının yükseltilmesi amacıyla seçimi takip eden ay (Temmuz) içerisinde, emekli maaşına belirli oranlarda zam yapılacağını ve 1.000 liranın altında emekli maaşı kalmayacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 146). İktidar partisi olan AKP şüana kadar emekli aylıklarında reel olarak memurlarda % 23, işçilerde % 43, Bağ-Kur'lularda % 100 ve çiftçilerde % 238 artış gerçekleştirdiklerini ifade ederek (AKP, 2015: 138), tekrar iktidara gelmeleri halinde, ticari faaliyette bulunan emeklilerden Sosyal Güvenlik Destek Primi Oranı'nı % 15'ten % 10'a düşüreceğini ve aradaki farkın zam olarak emeklilere ödeneceğini vaat etmektedir (AKP, 2015: 146).

İktidar partisi AKP, tasarruf sağlaması amacıyla Bireysel Emeklilik Sistemini devlet katkısı sağlayarak uygulamaya başladıklarını (AKP, 2015: 168) ve tamamlayıcı emeklilik tasarruflarının destekleneceğini (AKP, 2015: 145), bireysel emeklilik sisteminde kesinti oranlarını uluslararası düzeylere yaklaştıracağını ve bireysel emeklilik sisteminde "otomatik katılım sistemi" pilot çalışması yapacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 185).

Emeklilik, çalışma hayatının kaçınılmaz sonucu olarak değerlendirilebilecek bir durum olmakla birlikte, insanların emekli olmak istememelerinin nedenlerinden bir tanesi emekli maaşlarının çalışan maaşlarına göre daha düşük olması iken, bir diğeri vaktinin hepsini çalışarak harcayan insanların çalışma haricindeki hayata uyum sağlama probleminin olmasından kaynaklanmaktadır. Emeklilik ile birlikte birey, kendine özgü rolleri, beklentileri ve sorumlulukları olan yeni bir toplumsal konuma geçmektedir (Kılavuz, 2002: 72). Emeklilerin, emeklilik hayatına alıştırılmasını sağlayan sosyal organizasyonların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Çalışma hayatının yoğunluğunda önemsenmeyen sosyal organizasyonlara katılmak ve özel ilgi alanları oluşturmak (Ataç, 1991: 392) emeklilik hayatının verimli geçirilmesinde daha önemli gelmektedir. Bu süreçte devletin yereldeki temsilcileri ve çalışma hayatının tarafları olan işverenler ve işçi sendikaları aracılığıyla çalışanların emeklilik hayatına hazırlanmalarını sağlayıcı uygulamalara yer verilmesi, sosyal devletin bir gereği olarak değerlendirilmelidir. Bu süreçte CHP'nin, yerel düzeyde emekli meclislerinin kurulması ile yerel yönetimlerle birlikte emekli kulüplerinin açılacağını ve emeklilerin makul ücretlerle gezi ve tatil yapabilmeleri için Turizm Bakanlığı bünyesinde çalışmalarda bulunacağını vaat etmesi (CHP, 2015: 92), emeklilik hayatının verimliliği açısından önemlidir.

5. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE GENÇLER

Ülkemizde genç nüfusun azalıyor olmasına rağmen hala toplumda önemli bir yoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Ülke nüfusunun %41,1'ini çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile kıyaslandığında, Türkiye %16,6 ile en fazla genç nüfusa sahip ülkedir (<http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=15975>).

Gençlerin toplumda sayısının fazla olması ve seçme yaşının da 18'e indirilmesi nedeniyle seçim bildirgelerinde siyasi partiler tarafından önemli bir hedef kitle olarak değerlendirildiği görülmektedir.

CHP tarafından ailelere, genç hakları ve gençlik psikolojisi konularında bilgilendirme sağlayacak kurslar ve eğitim programları sunulacağı ve gençlerin sahip oldukları hakları konusunda bilinç düzeyinin artırılması amacıyla "Yurttaşlık ve İnsan Hakları" dersinin ortaöğretimde zorunlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır (CHP, 2015: 88). Ayrıca CHP, 25 yaşın altındaki gençler için ulaşım, kültür ve sanat etkinlikleri ile çeşitli mağaza ve lokantalarda "Gençlik İndirimi" uygulanacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 86).

İktidar partisi AKP tarafından toplumda önemli bir nüfusa sahip olan gençlerin erken yaşlarda evlenmelerini teşvik edici (Çeyiz Hesabı) uygulamalarının oluşturulacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 103).

AKP tarafından eğitim seviyesinin yükseltilmesi amacıyla üniversite okumak için başvuruda bulunan herkesin üniversiteye kabul edileceği ve buna ek olarak yurtdışına eğitim için gönderilen öğrenci sayısının artırılabileceği (AKP, 2015: 118) ve kütüphanelerin koleksiyon bakımından çeşitlendirileceği, ihtiyaç sahibi ve başarılı öğrencilere burs ile diğer tüm öğrencilere kredi bursu verilmesi vaat edilmektedir (AKP, 2015: 119).

Gençlerle ilgili geliştirilen bir diğer seçim vaadi seçilme yaşının da seçme yaşı gibi 18'e indirilerek, gençlerin sosyal hayatta ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almalarını sağlamaktır (AKP, 2015: 119).

CHP, gençlerin toplumda daha fazla söz sahibi olmaları için AKP iktidarı döneminde kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın çalışanlarının 40 yaşın altında gençlerden oluşmasını sağlayacağını hedeflemektedir (CHP, 2015: 87).

Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına bütün illerdeki gençlik ve kültür merkezlerinin sayısının yeterli hale getirilmesi, gençlerin modern sanat dallarıyla ilgilenmeleri için "Gençlik Stüdyoları" ve "Sanat Evleri" kurulması, AKP tarafından geleceğin teminatı

olarak değerlendirilen gençlerin korunmasını amaçlayıcı uygulamalardır (AKP, 2015: 119).

AKP tarafından genç girişimciliğin güçlendirilmesi, gençlerin ortaöğretimden yükseköğretime geçişte eğitim ve kariyer planlaması için “Kariyer Merkezleri”nin kurulması, meslek lisesi ve üniversite öğrencilerinin staj yapmalarını özendirici tedbirler ile üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanması gibi uygulamalar ile gençlerin hayata hazırlanması hedeflenmektedir (AKP, 2015: 120).

CHP, Kamu alımlarında, kamu ihale mevzuatını gözeterek, tedarik bütçelerinin %15’ini kadın girişimcilerle birlikte genç girişimcilerin kurduğu firmalardan yapılacak alımlar için kullanılması yönünde düzenlemeler yapılacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 47). Seçime iktidar partisi olarak giren AKP ise, “100 Genç Girişimciye 100 Bin Lira Hibe Desteği” programı ile genç girişimcilere şirket kurma masrafları ve diğer harcamaları için 30 bin TL hibe olmak üzere 100 bin TL girişim sermayesi verildiğini (AKP, 2015: 118) ve gençlerin istihdamını teşvik amacıyla 18-29 yaş arasındakilerin SGK primlerinin 5 yıllık süre boyunca belli oranlarda devlet tarafından karşılandığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 117).

AKP, tekrar iktidar olması halinde, gençlik alanında yapılan inceleme ve araştırmaların nicelik ve niteliğinin artırılacağını (AKP, 2015: 120), gençlerin rol model alacakları değerlerin hatırlatılması ve anlatılması için “Şehir-İnsan” projesinin hayata geçirileceğini ve gençlere okuma alışkanlığı kazandırılarak Türk ve Dünya klasiklerini kültür merkezlerinde onların istifadelerine sunacağını hedeflemektedir (AKP, 2015: 126-127). Ayrıca yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlar içerisinde gelecek vaat eden gençlere yönelik özel programların geliştirilmesi de vaat edilmektedir (AKP, 2015: 349). CHP ise yurtdışında yaşayan gençlere yönelik kültürel etkileşimi artırmak ve danışmanlık hizmetleri sunmak amacıyla “Uluslararası Gençlik Merkezleri” kurulacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 179).

CHP iktidara gelmesi durumunda, merkezi bütçeden yerel yönetimlere ayrılan kaynağın belli bir kısmının, gençlere yönelik sosyal etkinliklerde kullanılması zorunluluğunun getirilmesi ile birlikte sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerin düzenlenebileceği “Gençlik Evleri”nin kurulması hedeflenmektedir (CHP, 2015: 88).

TBMM’de bir “Gençlik İhtisas Komisyonu” kurularak gençlik haklarının etkin şekilde savunulması ve bu sürecin yürütücüsünün devlet olması hedeflenmektedir (CHP, 2015: 89).

CHP, gençlik STK'ları, üniversite öğrenci konseyleri ve İl Gençlik Meclislerinin temsilcilerinin "Ulusal Gençlik Konseyi" çatısı altında toplanacağını ve üniversite öğrenci konseylerinin üniversite senatolarında ve fakülte yönetimlerinde temsil edilmesinin yasal olarak sağlanacağını, gençlik STK'larına idari ve mali destek sağlanacağını ve gençlikle ilgili projelere teşvik verilerek özendirileceğini (CHP, 2015: 89) vaat etmektedir.

AKP ise, iktidarda oldukları dönem içerisinde gençlerin sorumluluk ve inisiyatif alabilmelerini özendirmek amacıyla Gençlik Liderliği Projesi'ni başlattıklarını, 193 Gençlik Merkezi'nde 827 gençlik lideri görevlendirildiğini (AKP, 2015: 117) ifade etmektedir.

Gençlerin toplumda fazla olması, ülke kalkınmasında dinamik bir nüfusa sahip olmak adına önemlidir. Dolayısıyla gençlerin dinamikliğini kazandıracak nitelikli bireyler olabilmeleri için kaliteli eğitim almalarına gerek duyulmaktadır. Bu kapsamda hem gençlere meslek kazandıracak hem de onları geleceğe hazırlayacak olan eğitim programlarının kamu ve özel sektörün ihtiyaçlarının doğrultusunda planlanması, toplumsal kalkınma için önem taşımaktadır.

6. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE KADINLAR

Her iki siyasi parti tarafından kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeyecekleri vaat edilmektedir (AKP, 2015: 112; CHP, 2015: 36). AKP, kız çocuklarının eğitimlerine devam etmeleri için mobil eğitim ve öğretim ekiplerinin yaygınlaştırılması gibi ilave teşvik mekanizmalarının hayata geçirileceğini vaat etmektedir (AKP, 2015: 112). Bu kapsamda iktidarları döneminde "Haydi Kızlar Okula", "Baba Beni Okula Gönder", "Kardelenler" gibi kampanyalar ve "Temel Eğitime Destek Projesi", "Kız Çocuklarının Okullaşmasının Artırılması Projesi" gibi projelerle; kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürüldüğü ifade edilmektedir (AKP, 2015: 111).

İktidar partisi olan AKP tarafından, kadınların bireysel ve toplumsal hayatta daha da güçlenmeleri ve karar alma mekanizmalarındaki rollerinin artırılması, kadın girişimci sayısının artırılması ve sosyal güvencelerinin sağlanması vaat edilmektedir (AKP, 2015: 109). CHP ise Hâkimler Yüksek Kurulu ve Savcılar Yüksek Kurulu seçimlerinde kadınların temsilini artırmak için cinsiyet kotası getireceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 30).

CHP, Bireysel Emeklilik Sigortası'nda devletin katkısını kadınlar için %

33²'e çıkaracağını (CHP, 2015: 82) ve kamu alımlarında, kamu ihale mevzuatını gözeterek, tedarik bütçelerinin %15'ini kadın girişimciler ve genç girişimcilerin kurduğu firmalardan yapılacak alımlar için kullanılması yönünde düzenlemeler yapacağını (CHP, 2015: 47) ifade ederken, AKP Kadın Girişimciliği Programı'nın hazırlanarak kadınların çalışma hayatına daha kolay girmeleri ve buna ek olarak kadın istihdamını teşvik edici uygulamaların aile hayatının zarar görmemesi için iş ve aile yaşamını uzlaştırma politikaları ile hayata geçirileceğini vaat etmektedir (AKP, 2015: 112-113). Ayrıca AKP tarafından evde çocuk bakım hizmetleri yoluyla kayıtlı kadın istihdamının destekleneceği (AKP, 2015: 146), kadınların iş hayatında tutunmalarını kolaylaştırmak amacıyla kaliteli ve hesaplı kreş imkânlarının yaygınlaştırılması ile meslek kurslarına katılan kadınlar için çocuk oyun odaları uygulamasının başlatılması amaçlanmaktadır (AKP, 2015: 113).

CHP tarafından işyerlerinde çocuk emzirme odalarının yaygınlaştırılmasına ek olarak kadınlara yüklenen çocuk, hasta, yaşlı ve engelli bakım sorumluluklarının azaltılacağı, bu hizmetlerin nitelikli ve ücretsiz olarak sunulacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 83).

AKP tarafından doğum nedeniyle ücretsiz izinde geçen sürelerin memuriyet kıdeminde değerlendirileceği, işçi ve memur tüm çalışan kadınlara doğuma bağlı olarak ilk çocukta 2 ay, ikinci çocukta 4 ay üçüncü ve üzeri çocukta 6 ay yarı zamanlı, tam ücretli çalışma hakkı ve çocuğun okula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı tanınacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 113).

AKP iktidarları döneminde "Ailenin korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" un hayata geçirildiğini, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, yani İstanbul Sözleşmesi'nin kabul edilerek yürürlüğe girdiğini (AKP, 2015: 96-97), Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu kurduğunu ceza kanunlarında kadın haklarını güçlendirici değişiklikler yaptığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 23).

CHP, kadınlara yönelik şiddeti ağır suçlar kapsamına alacak şekilde Türk Ceza Kanunu'nda gerekli değişiklikleri yapacağını, Kadın-Erkek Eşitliği Genel Müdürlüğü'nü kuracağını, TBMM'deki Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nu, Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu olarak değiştireceğini ve mahalli düzeyde kadın komisyonları kuracağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 85).

² Mevcut durumda, Bireysel Emeklilik Sistemi'nde herkes için devlet desteği % 25'tir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde şiddet uygulayıcı konumunda olan ve toplumsal hayatı kadın ile birlikte paylaşan erkeklerin de sürecin içerisine dahil edilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşlarının farkındalık oluşturuvcu çalışmalarının kullanılması ve özellikle yasal düzenlemeleri yapanların cinsiyet durumlarının erkek egemenliği pozisyonunda olmaması gerekir (Körükçü vd., 2012: 409).

CHP, Aile Sigortası ödemelerini kadınlara yaparak, kadınların ekonomik olarak güçleneceğini ve kadınların hâkim ortak olduğu şirketlere verilen KOBİ desteklerinde hibe oranını % 50'den % 67'ye çıkaracağını ve yeni iş kuracak kadın girişimcilere 33 bin TL'si avans olmak üzere 88 bin TL hibe ödeyeceğini (CHP, 2015: 82), kadınların çalışma hayatında daha fazla yer alabilmeleri için en az % 33 kadın istihdam eden şirketlere kurumlar vergisinde indirim uygulayacağını, BİST (Borsa İstanbul)'e kayıtlı şirketlerin yönetim ve danışma kurullarındaki kadın oranını kota uygulaması ile kademeli olarak % 33'e çıkaracağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 82).

CHP, "Kadın İstihdamlı Büyüme Modeli" ile kadınların güvenceli ve nitelikli işlerde çalışmasını sağlayacağını, kadınlardan sorumlu olacak bakanlığın çalışanlarının %70'inin kadınlardan oluşacağını, kadınların iş gücüne katılımını kısa vadede %40'a, uzun vadede %60'a çıkaracağını ve kadınlara yönelik mesleki eğitim kurslarını iş gücü ihtiyacı ve bireylerin becerilerini merkeze alarak düzenleyeceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 82).

Kadınların çalışma hayatında yer almaları toplumsal gelişme için önemlidir. Ancak bu durumun çalışma hayatı için olmazsa olmaz olarak değerlendirilmemesi, hatta kadın istihdam oranının % 60'a çıkarılması gibi sonraki süreçte nüfus yoğunluğu açısından kadınlarla aynı orana sahip erkeklerin istihdamı için özendirici çalışmaları gerektirecek bir duruma dönüştürülmemesi gerekir.

7. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE YOKSULLUK VE SOSYAL YARDIM

Seçime iktidar partisi olarak giren AKP, 2002'de en zengin yüzde 10'luk kesimin ortalama geliri en yoksul yüzde 10'luk kesimin gelirinin 18,3 katı iken, 2013 yılında bu oran 11,7 katına gerilediğini ve böylece giderek daha adil bir gelir paylaşımının sağlandığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 155).

CHP, 16,7 milyon kişi ve 3,75 milyon haneye sosyal destek sağlayacağını, 5 milyonun üzerinde kişiyi ilk kez sosyal yardım kapsamına alacağını, 9,6 milyon kişiye ilk kez düzenli nakit desteği vereceğini vaat etmektedir. Ayrıca

sosyal destekleri iki katına çıkaracağını, yardım türlerini artıracığını, hiçbir hanenin gelirinin 720 TL'nin altına düşmemesini sağlayacağını, 3,2 milyon kişiyi ücretsiz olarak Genel Sağlık Sigortası kapsamına alacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 73). CHP, Sosyal yardımları en az iki katına çıkarmak gibi popülist söylemlerden sonra başka bir yerde, istihdam edilecek Aile Sigortası Uzmanları ile en kısa zamanda bir yoksulluk envanteri hazırlayacağını ve sosyal destekleri gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştıracağını ifade etmektedir (CHP, 2015: 74). Ayrıca CHP ekonomi programının yoksulluğu yönetmeyi değil, son vermeyi hedeflediğini (CHP, 2015: 40) söylemesi de yine seçim bildirgesinde birbiri ile tutarlı olmayan bilgileri içermektedir.

AKP ise, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde birleştirilen sosyal hizmet ve yardım kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliğini artıracığını ve bu kapsamda Aile Bilgi Sistemini kuracağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 108). Özünde kaynakların etkin kullanılmasını sağlayacak olan bir uygulama olan sosyal hizmet ve yardımların koordinasyon ve işbirliği içerisinde düzenlenmesinin 2002 yılındaki seçim bildirgesinde “yardım kurumlarının yeniden yapılandırılacağı” (AKP, 2002: 111) ifade edilmiş olmasına rağmen şuana kadar yapılamamış olması eleştirilen bir konu olarak değerlendirilmektedir.

AKP, Sosyal yardım alanında hak temelli bir anlayış içinde etkinliğin artırılmasına yönelik olarak Sosyal Yardım Kanunu çıkaracağını (AKP, 2015: 108), sosyal yardımlarda aile büyüklüğünü esas alacağını, ailenin bütünlüğünü koruyan bir modeli hayata geçireceğini (AKP, 2015: 108), sosyal yardım veya sosyal hizmete ihtiyacı olan bütün dezavantajlı kişilere ulaşacak olan Aile Sosyal Destek Programının (ASDEP) alt yapısını tamamlayacağını, bir bilişim altyapısı kurarak, yeterli sayıda nitelikli personel istihdamı ile ASDEP'i aşamalı olarak hayata geçireceğini vaat etmektedir (AKP, 2015: 100).

AKP, FATİH projesi kapsamında dağıtılan tablet bilgisayarlardan alan çocukların bulunduğu aileler öncelikli olarak değerlendirilecek, bu ailelere belirli bir kotada internet erişim hizmeti sunumu sağlayacağını (AKP, 2015: 273), CHP ise elektrik yoksulluğu çeken 4 kişilik yoksul bir aile için aylık 230 kw/saat elektriği ücretsiz sağlayacağını, altyapı bulunan her yerde yoksul ailelere ücretsiz doğal gaz temin edeceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 63).

CHP, GSS prim borcu olan yoksulların borçlarının tamamını sileceğini ve yoksul kişilerin GSS primlerinin Hazine'den karşılanacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 124). Uygulamadaki Genel Sağlık Sigortası sistemine göre mevcut durumda yoksul bireylerin sigorta primleri hali hazırda devlet tarafından

ödenmektedir (AKP, 2015: 90).

Her iki siyasi parti de konut ihtiyacı olan dar gelirli ailelere yönelik konutlar inşa edeceklerini ya da edilmesini destekleyeceklerini (AKP, 2015: 290; CHP, 2015: 158), ana muhalefet partisi CHP ayrıca kirada oturan dar gelirli ailelere kira yardımı bulacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 158).

CHP Aile Sigortası Programı kapsamında verilmesi planlanan eğitim yardımlarının üniversiteyi kazanamayan yoksul gençler için (18-20 yaş) vermeye devam ettirileceği ve aylık 240 TL'ye kadar üniversite hazırlık desteği verileceği vaat edilmektedir (CHP, 2015: 86).

CHP Aile Sigortası Programı ile yoksul çocukların sağlık, beslenme, kreş ve eğitim başta olmak üzere tüm gereksinimlerini karşılayacağını, yoksul çocuklara nakit desteği sağlayacağını, okullarda ücretsiz öğle yemeği uygulaması başlatacağını, çocukların yoksulluk döngüsü içinde kalmasının temel nedeni olan eğitimden kopma ve çocuk işçiliğini engelleyeceğini, doğan her yoksul çocuğa, mama ve bebek bezi de dâhil olmak üzere, ilk altı aylık tüm hijyenik ihtiyaçlarını sağlayan "bebek sandığı" vereceğini (CHP, 2015: 89) ve yoksul öğrencilerin öğrenim araç ve gereçlerinin ücretsiz sağlanacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 115).

CHP Aile Sigortası, hanedeki işsizlerin İŞKUR vasıtasıyla iş araması ve meslek kursuna gitmesi koşuluna bağlanacağını ifade etmektedir. Aile Sigortası Programı ile hâlâ yapılmakta olan sosyal yardımların, iki katına çıkartılarak AB ülkeleri ortalaması olan, GSYH'nin %2,5'i düzeyine yükseltileceğini, nakit ödemelerin kadınların banka hesabına yapılacağını, her çocuğun 18 yaşına gelene kadar sağlık, beslenme, sosyal ve kültürel gelişim fırsatlarından gerektiği şekilde yararlanabileceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 72). İktidarda bulunan AKP ise mevcut durumda sosyal yardım harcamalarının GSYH'ya oranını yaklaşık 2,5 katına çıkardığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 105).

İki partinin vaateleri ve yaptıkları karşılaştırıldığında birbiri ile tutarlı olmayan bir başka ifade ise aynı ya da nakdi yardımların yapılması konusudur. CHP, aynı yardımların yanında nakit yardımlarının da yapılacağını (CHP, 2015: 74) vaat etmiş olsa da mevcut durumda "1 milyon 700 bin kişiye Sosyal Yardım Kartı dağıtılması" (AKP, 2015: 106) gibi nakit yardımları yerine geçen yardımların zaten yapıldığı görülmektedir. Ayrıca AKP, sosyal hizmet merkezlerinde yürütülen hizmetlerin çeşitliliği ve etkinliğinin artırılmasını amaçladığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 108).

İktidar partisi AKP, sosyal yardımlarda suistimali engellemek ve hak eden

herkese ulaşılabilmesi amacıyla, bu yardımlardan faydalanacak kişilerin “Puanlama Formülü Projesi” gibi objektif ölçütlere göre belirleneceği ve bu alanda hizmet veren kamu kurumlarının veri tabanlarının entegrasyonunu içeren “Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi”ni tamamlayacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 175).

AKP mevcut durumda, sosyal güvencesi bulunan yoksul kesimin de sosyal yardımlardan yararlandığını ifade etmektedir (AKP, 2015: 106). Ayrıca sosyal yardım alanların gelirlerinin, kayıtlı işe başlar başlamaz kesilmemesini ve belirli bir süre veya geliri yeterli bir noktaya erişinceye kadar devam ettirilmesinin sağlanacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 181). Bu durum sosyal yardım alanların yoksul olarak adlandırılanların sadece sosyal güvencesi olmayanlar olarak değerlendirilmesini engelleyen, sosyal güvencesi olsa dahi sosyal yardım alabilecek konumda olabileceğini göstermektedir ki, yardımlarda suistimali önlemek için daha objektif kriterlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Sosyal yardım istihdam bağlantısının kurulması amacıyla AKP tarafından İŞKUR’a kayıt edilen sosyal yardım yararlanıcılarına bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulacağı, çalışabilir durumdaki sosyal yardım alanlara yönelik istihdama kazandırıcı faaliyetlere katılmaları şartıyla işsizlik yardımı vb. özendirici yardım programları geliştirileceği, sosyal yardım alanların özel sektörde istihdamı halinde sosyal güvenlik primi işveren hissesinde teşvik getirileceği vaat edilirken (AKP, 2015: 195), sosyal yardım alan çalışabilir durumdaki kişilerin İŞKUR kayıtlarının Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi üzerinden yapılmaya başlandığı ifade edilmektedir (AKP, 2015: 107). Sosyal yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşılmasında yerel tercihlerin etkinliklerinin artırılması (AKP, 2015: 299), yardımlara ulaşılabilirliği kolaylaştırmasından dolayı önemli bir uygulama olarak değerlendirilmektedir.

Toplumda yoksul kesimde bulunan kişilere yardımların ulaştırılması gerekmektedir. Ancak bu durumun yoksulluğu arızı olanların sürekliliğe dönüştürmesini engelleyici düzeyde gerçekleştirilmesi, bağımlılık yaratması ihtimalinin önlenmesi (Hacımahmutoğlu, 2009: 225), sosyal yardımlar yoluyla geçinen, çalışmayı sevmeyen bir kişilik yapısının toplumda yaygınlaşması önleyici şekilde planlanması gerekir (<http://ekonomi.haber7.com/is-dunyasi/haber/1346976-sanayi-baskaninindan-cok-carpici-tespit>). Ayrıca sosyal yardımların düzenliliği konusunda da çalışamayacak durumda olanlar (engelliler, yaşlılar gibi) ile çalışabilecek durumda olanların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir (Hacımahmutoğlu, 2009: 231).

8. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE İŞSİZLİK VE İSTİHDAM

İktidar partisi AKP tarafından kamu kurumlarında yönetim kalitesini arttırmak amacıyla iç denetçi istihdamının yaygınlaştırılacağı (AKP, 2015: 56), geri kalmış yörelerde nitelikli personel istihdamına yönelik tedbirlerin geliştirileceği (AKP, 2015: 61), mesleki ve teknik lise mezunlarının istihdam süreçlerinin de planlandığı politikalara öncelik verileceği vaat edilmektedir (AKP, 2015: 85). Ayrıca eğitim istihdam bağımlı güçlendirerek, bu çerçevede hazırlanan “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Öncelikli Dönüşüm Programı” kapsamında, iş piyasasındaki insan gücüne olan talep ile yükseköğretim de dâhil olduğu eğitim sisteminin o alanlarda sağlayabileceği arz arasındaki uyumu sağlayarak istihdam edilebilirlik oranı yüksek programlar geliştirilmesi vaat edilmektedir (AKP, 2015: 88).

Ana muhalefet partisi CHP, Yükseköğretim ile istihdam ilişkisinin kapsamlı bir planlamayla güçlendirileceğini (CHP, 2015: 122), turizm eğitimi alanlar için istihdam projeleri geliştirileceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 60).

CHP, İş-Kur ile Mesleki Yeterlilik Kurumu iş birliği içerisinde vasıfsız işçilere beceri kazandırmaya dönük 9-12 aylık eğitim programları ile istihdamlarının sağlanacağı, programı bitirdikten sonra yeni işe giren kadınlar ve 18-29 yaş arasındaki erkekler için 4 yıl boyunca; 29 yaş üzeri erkekler için 3 yıl boyunca sigorta işveren primlerinin kamu tarafından desteklenmesini sağlayacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 49). İktidar partisi AKP ise mevcut durumda istihdam teşviklerini uyguladıklarını ve İŞKUR tarafından verilen kurslara katılan kursiyerlerin 15 günlük SSK primlerinin karşılandığı ve kursiyer başına 600 TL ücret ödendiğini ifade ederek (AKP, 118), kısmi zamanlı çalışma, staj, prim desteği gibi araçlarla ve bilgi toplum şartlarında gelişen yeni işlerle genç ve kadın istihdamını artıracak bir çalışma ortamı oluşturulacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 137).

AKP tarafından, genç işsizliğin önüne geçmek için “ulusal genç istihdamı strateji belgesi” hazırlanacağı, hayat boyu öğrenme programları ile gençlere, temel ve mesleki beceriler kazandırılacağı, üniversite öğrencilerinin kredi ve bursları kesintiye uğramadan kısmi süreli çalışma yoluyla istihdama katılmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılacağı, esnek çalışma biçimlerini geliştirerek özellikle gençlerin istihdama katılımının önünün açılacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 120). CHP tarafından, UMEM kapsamında üniversite mezunu genç işsizlere bilişim eğitimi vererek istihdam yaratılacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 51).

AKP, büyük yatırımlar ile oluşan tesislerin atıl kalmaması ve verimli bir şekilde çalıştırılarak istihdam ve katma değer üretmesi için özel sektörün öncülük edeceği yeni işletme modellerinin hayata geçirileceğini (AKP, 2015: 133) vaat etmektedir.

AKP tarafından “Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Öncelikli Dönüşüm Programı” ile kayıt dışı ekonominin GSYH’ya oranının ve tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranının beşer puan azaltılması hedeflenmektedir (AKP, 2015: 180). CHP ise, vergi ve prim indirimleri getirilerek, gençlerin kayıt dışı ve güvencesiz şekilde çalıştırılmasının önüne geçileceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 87).

AKP, kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla girişimcileri iş kurma aşamasından, işin geliştirilmesine, güçlendirilmesine ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile izleme ve takibine kadar desteklemeye yönelik bir programı ilgili tarafların katılımı ile hazırlanacağı ve program kapsamında eğitim, finansman ve mentörlük destekleri sağlanacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 193).

Seçime iktidar partisi olarak giren AKP, özel sektör işyerlerinde 6 ay süreyle İşbaşı Eğitim Programında (İEP) çalışacak kursiyerlere net asgari ücret ödeneceği, İşbaşı Eğitim Programı sonrası kursiyerler aynı işkolunda işe alınırsa; imalat sektöründe 42 ay, diğer sektörlerde ise 30 ay boyunca SGK işveren priminin ödeneceği, işverenin kursiyerler için yaptığı harcamaların vergi matrahından düşürülebilmesinin sağlanacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 193). CHP ise, çalışanların, üretim sürecinde eğitime ve yeni beceriler edinmelerine yönelik aktif istihdam ve meslek içi eğitim politikaları geliştirileceğini (CHP, 2015: 79), yüksek vasıflı ve yüksek ücretli emek istihdam eden, yüksek teknolojiyi yoğun olarak kullanan üretim sektörlerinin destekleneceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 80). İşbaşı eğitim programları çalışanların niteliklerinin artırılması kapsamında önemli bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

AKP tarafından Ulusal İstihdam Stratejisi kapsamında 2023 yılı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 5 düzeylerine indirilmesi, istihdam oranı yüzde 50’ye yükseltilmesi, kadınların işgücüne katılım oranının yüzde 38 düzeyine çıkarılması, tarım dışı sektörde kayıt dışı istihdam oranının yüzde 15’e indirilmesi hedeflenmektedir (AKP, 2015: 193). CHP ise, üreten bir ekonomiyi ayağa kaldırarak ilk 20 yılda, yıllık en az 1 milyon kişiye istihdam imkanı sağlanacağını, işsizliğin % 5’in altına indirileceğini (CHP, 2015: 41-42), "Ulu-

sal İstihdam Stratejisi" ile işsizlikle etkin mücadele edileceğini, kamu istihdamının genişletilerek yaygınlaştırılacağını ve işsizlik ödeneğine erişim koşullarının kolaylaştırılacağını, ödeme miktar ve sürelerinin artırılacağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 76). Ayrıca kadınların dışlandığı iş alanlarında mesleki eğitimde pozitif ayrımcılık uygulanacağı, bu alanlarda istihdam kotaları ve vergi indirimleri getirileceği vaat edilmektedir (CHP, 2015: 83).

AKP, özel istihdam bürolarının sayısının 105'ten 338'e yükselttiklerini, İŞKUR bünyesinde çalıştırılmak üzere yaklaşık 3 bin iş ve meslek danışmanının istihdam edildiğini ifade etmektedir (AKP, 2015: 192).

Mevcut istihdam teşviklerinin etki analizi çalışmasının yapılacağı (AKP, 2015: 195) ve sosyal yardım alanların özel sektörde istihdamı halinde sosyal güvenlik primi işveren hissesinde teşvik getirileceği vaat edilmektedir (AKP, 2015: 195). CHP ise, tüm iller için ihtiyaç duyulan mesleklere yönelik düzenli analizler yapılarak iş gücü arz ve talep ihtiyaçlarını gösteren istihdam haritaları çıkaracağını vaat etmektedir (CHP, 2015: 79).

AKP tarafından Ar-Ge faaliyetlerinin ürün ve hizmete dönüşmesini desteklemek amacıyla üniversite, sanayi ve kamu kurumları arasındaki işbirliklerinin güçlendirileceği; doktora mezunu olanlar başta olmak üzere, araştırmacı insan gücünü nicelik ve nitelik olarak iyileştirilecek ve özel sektörde daha fazla araştırmacı istihdam edilmesinin sağlanacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 247). CHP ise, doktoralı eleman sayısının artırılarak üniversitelerin öğretim elemanı ihtiyacını karşılamının yanı sıra sanayinin daha fazla yüksek vasıflı eleman istihdam etmesinin sağlanacağı (CHP, 2015: 121), farklı branşlardaki atanamayan öğretmenlerin Kent Enstitüleri'nde istihdam edileceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 123).

İstihdam ile ilgili bir diğer uygulama Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)'nin kurularak yeni istihdam alanlarının oluşturulmasıdır. AKP, Artvin ve Hakkâri illerinde de OSB kurarak, 2023 yılı hedefi olan 70 yeni OSB ve 1 milyon ilave istihdam alanının sağlanacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 264).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkili bir araç olarak faydalanarak bilgi tabanlı ekonomiye dönüşümü ve nitelikli istihdamı geliştirmenin hedeflendiği (AKP, 2015: 267), bu kapsamda, büyüme ve istihdam odaklı hazırlanan 2015-2018 dönemini kapsayan yeni Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planının hayata geçirileceği, Bu Strateji ve Eylem Planı çerçevesinde bilgi topluma dönüşüm alanındaki yatırımlara daha da ağırlık verileceği (AKP, 2015: 270), İPARD (Avrupa Birliği Yatırım Öncesi Kalkınma Aracı, Kırsal Kalkınma Programı) kapsamında, 1,9 Milyar TL'si hibe olmak üzere toplamda 4 Milyar

TL yeni yatırımla ilave 5 bin tesis açılacağı, 40 bin yeni istihdam sağlanacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 305).

Yeşil büyümenin başta istihdam yaratma ve teknoloji gelişimi olmak üzere getireceği bütün fırsatlardan faydalanılmasını benimseyecek, sürdürülebilir üretim-tüketimi sağlamak üzere kamu alımlarında çevre dostu ürünlerin tercih edilmesinin sağlanacağı vaat edilmektedir (AKP, 2015: 309).

CHP, üniversite kampüslerinde, öğrencilere yönelik istihdam olanaklarının genişletileceğini (CHP, 2015: 87), 45 bin uzman istihdam ederek sağlık ve bakım, rehberlik ve psikolojik destek, oyun ve kültür-sanat hizmetleri sunulacağı (CHP, 2015: 90), Belediye İktisadi Teşebbüsleri'nin (BİT) üretim ve istihdama katkı sağlayacak şekilde güçlendirileceğini vaat etmektedir (CHP, 2015: 109).

9. SEÇİM BİLDİRGELERİNDE ASGARİ ÜCRET

İktidar partisi AKP, ücretlerde önemli iyileşmeler sağladıklarını ifade ederek, Net Asgari Ücretin reel olarak iktidarda oldukları 2002-2014 yılları arasında yüzde 61,6 oranında artmış olduğunu ve benzer şekilde enflasyon oranlarının altında olmayacak şekilde gerekli iyileştirmelerin yapılacağını vaat etmektedir (AKP, 2015: 136). Ana muhalefet partisi CHP ise, asgari ücret üzerindeki gelir vergisinin kaldırılacağı ve asgari ücretin 1500 TL düzeyine çıkarılacağını vaat etmektedir. Asgari ücret artışının belirlenmesinde enflasyon ve refah artış payı toplamının dikkate alınmasının sağlanacağı vaat edilmektedir (CHP, 2015: 49).

SONUÇ

Günümüzde özellikle piyasa ekonomisi modelinin geçerli olması, sosyal devlet ilkelerinin gözardı edilmesi, küreselleşme ile şirketlerin ulusal düzeyden uluslararası düzeye çok kolay taşınabilmeleri ve devletin özelleştirmeler yoluyla küçülmesiyle toplumsal yapıda değişiklikler meydana gelmiştir. Bu kapsamda sosyal politika uygulamalarının da değişime uğrayarak merkezi devletin ağırlığının yereldeki temsilcilerine bırakılmaya başlandığı görülmektedir. Genel seçimlerin merkezi devleti yönetmek için yapılan seçimler olduğu düşünüldüğünde seçim bildirgelerinin de merkezi devleti ön plana çıkaracak şekilde hazırlandığı anlaşılmaktadır. Oysa son yıllarda sıkça dile getirilen anlayışa göre özellikle hizmet alıcı konumundaki vatandaşlara daha kolay ulaşım sağladığı için

sosyal politika uygulamalarında da yerleşmenin arttığı (Ersöz, 2011: 65-66) göz önünde bulundurularak seçim vaatlerinin yerel tercihleri dikkate alacak şekilde oluşturulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen seçim bildirelerinde toplumsal hayatta daha fazla yer almasını sağlayacak engellilerin erişebilirliği ile ilgili çalışmaların mevcut durumda iktidar olan AKP tarafından 2005 yılında yapılan kanuni düzenlemeyle başlamış olması ve her iki siyasi parti tarafından da bu çalışmaların geliştirilmesinin vaat edilmesi, gelişmiş ülkelere göre geç kalmış bir uygulama olarak değerlendirilse de olumlu bir vaat olarak değerlendirilmektedir.

Toplam nüfus içerisinde oranı artmaya başlayan yaşlıların toplumsal hayat içerisinde kalması, insanlarla sürekli iletişim halinde olmaları, topluma yabancılaşmalarını engelleyecektir. Huzurevlerinin bulunduğu alanlardaki insanlarla iletişimlerini sağlayacak şekilde işletilmesi ya da şehir içerisinde yaşlılarla gençlerin bir arada olduğu bir toplumsal yaşam düzeni oluşturulmalıdır. Her iki partinin seçim bildirelerinde yaşlılara bakımın ön plana çıkarılması önemli olmakla birlikte toplumsal hayattan izole olmasını engelleyici uygulamaların da geliştirilmesi gerekmektedir. Mevcut durumda engelli bireylerin ailelerine, engelli çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamalarından dolayı ödenen bakım aylığı gibi uygulamaların yaşlılar için de yaygınlaştırılarak uygulanması faydalı sonuçlar verecektir.

Her iki siyasi partinin de emeklilerin ekonomik açıdan desteklenmeleri yönünde değerlendirmede bulunmaları olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir ancak onları özellikle "emeklilik hayatı" denilen ve çalışma hayatındaki rollerinden farklı rollerin geçerli olacağı hayata hazırlayıcı uygulamaların geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Genç nüfusun fazla olmasından olsa gerek seçim bildirelerinde gençlere de oldukça fazla yer verildiği görülmektedir. Türkiye'ye küresel platformda avantaj sağlayan en önemli kaynaklarından bir tanesi toplumun dinamik olmasını sağlayan genç nüfustur. Aile bütünlüğünün korunması amacıyla iktidar partisi AKP tarafından gençlerin erken yaşlarda evlenmesini teşvik edici uygulamaların vaat edilmesi sağlıklı toplumsal yapılar için kayda değer bir öneme sahiptir. Seçim yaşının 18 yaşına indirilmesi, 18 yaşındaki kişinin yükseköğretimini tamamlamamış olmasından dolayı olumlu bir uygulama olarak değerlendirilmemektedir. Eğitim durumunun yüksek olması kişinin de nitelikli olacağı anlamına gelmeyebilir ama nitelikli olabilmek için öncelikle eğitim duru-

munun iyileştirilmesi, yükseltilmesi gerekir. Herkesin sınavsız bir şekilde üniversiteye girmesini sağlayacak uygulamalarla toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesinin (AKP, 2015: 118) amaçlandığı bir durumda eğitim durumunun tamamlanmadan siyasi anlamda söz sahibi bireylerin ortaya çıkmasının kaliteli bir yönetim açısından sakıncalı olacağı değerlendirilebilir.

Kadınların hem toplumsal hayatta hem de çalışma hayatında daha fazla yer almaları gerekir. Her iki partinin de kadınların toplumsal hayatta daha fazla yer almalarını kolaylaştırıcı uygulamaları vaat etmeleri kayda değer öneme sahip vaatler olarak değerlendirilmektedir. Kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almalarını sağlamak amacıyla kadın istihdam oranının %60'a çıkarılması (CHP, 2015: 82) gibi sonraki süreçte toplumda eşit nüfus oranına sahip olan erkeklerin istihdam edilme sürecinde pozitif ayrımcılık uygulamasını gerektirecek durumların ortaya çıkmaması için gerçekleştirilmesi vaat edilen hedeflerin uzun vadeli ve planlı oluşturulması gerekir.

Yoksulluk sorunu toplumsal gelişmişliğin önünde ciddi bir problemdir. Refahın toplumun tüm kesimine dağıtılamaması ulusal düzeyde maddi gelişmeyi sağlamış olsa da toplumsal gelişmeyi olumsuz etkileyecektir. Bu kapsamda toplumun çalışan kesimlerinden alınan vergilerle oluşturulan sosyal fonlardan çalışmayan kesimlere sosyal yardımlar yapılabilen ki, bu sosyal yardım kaynaklarının doğru ve etkin bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Sosyal yardımlarla ilgili seçim bildirgelerinde dikkat çeken bir nokta ana muhalefet partisi CHP'nin "5 milyonun üzerinde kişiyi ilk kez sosyal yardım kapsamına alacağını" vaat ettikten sonra başka bir yerde "aile sigortası kapsamında istihdam edilecek uzmanlarla gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edildikten sonra sosyal yardımların gerçekleştirileceğini" söylemesi ki kaynakların verimli kullanımı açısından uygun olanı olmakla birlikte birbirini tamamlamayan ifadelerdir. Gerçek ihtiyaç sahipleri belirlenmeden 5 milyon kişiye sosyal yardım yapılacağını vaade dilmesi, seçmenin kararlarını etkilemek için geliştirilen popülist bir söylem olarak değerlendirilmektedir. Sosyal yardım uygulamalarında gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşılabilmesi için mevcut durumda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde sosyal yardımların tek çatı altında birleştirilmesini öngören düzenlemelerin hızlı bir şekilde uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, öncelikle yoksulluğun nedenlerini ortaya çıkaracak detaylı çalışmalara da yer verilmesi ve bu durumların iyileştirilmesini sağlayacak uygulamalarla yoksulluğun yönetilmemesi, sonlandırılması sağlanabilir.

İşsizlik ve istihdam konusu da her iki parti tarafından mevcut işsizlik

oranı da dikkate alınarak işlenmiş ve önemli vaatleri içermektedir. Özelleştirmeler yoluyla kamudaki istihdam alanlarının daralmaya başlaması, CHP'nin kamuda istihdam alanlarının geliştirileceğini vaat etmesi (CHP, 2016: 76), iktidara gelmeleri halinde piyasa ekonomisinin kurallarını olduğu gibi benimsemeyeceği anlayışını oluşturmaktadır. Ayrıca işsizlik ödemelerini hak etmenin kolaylaştırılması ve artırılmasını işini kaybedenler açısından önemli olmakla birlikte bu durumun sosyal adalete ve toplumsal barışa zarar vermeyecek şekilde planlanması gerekir.

Seçim kampanyalarının kamuoyunda çok konuşulan konularından bir tanesi asgari ücretin ne kadar artırılabileceği konusu idi. Ana muhalefet partisi asgari ücreti 1500 TL'ye çıkaracağını yani yaklaşık % 50 oranında artıracığını vaat etmektedir. Ancak asgari ücretin belirlenme sürecinde hükümetin tek yetkili taraf olmadığı düşünülürken bu durumun gerçekleşmesi kolay olmayan bir seçim vaadi olduğu değerlendirilebilir. Ülkemizde asgari ücret işçi, işveren ve hükümetlerin 5'er kişilik eşit temsiliyle oluşan kurul tarafından belirlenmektedir. Hükümeti yönetecek olan kişilerin asgari ücretin belirlenmesinde tek bir işçinin ihtiyaçlarını baz almaktan vazgeçip geçindirmek zorunda olduğu ailesinin ihtiyaçlarını dikkate almalarını (Korkmaz, 2004: 69) gerektirecek düzenlemelere göre çalıştırması gerekmektedir. Asgari ücretin belirlenmesinde aile ihtiyaçlarının dikkate alınması asgari ücretlerin artmasına ve yoksulluğun azalmasına neden olacaktır.

Her iki siyasi partinin seçim bildirgelerinde sosyal politika konusunu genel olarak değerlendirmek gerekirse, iktidar partisi olarak seçime giren AKP'nin daha önce iktidar oldukları süreç içerisinde (2002-2015) yaptıklarını ön plana çıkarmaya çalıştığı ve seçimler için oluşturulan vaatlerin gerçekleştirilmesi gerektiğinden hareketle biraz daha temkinli davrandığı, ana muhalefet partisi olarak seçime giren CHP'nin ise kısa sürede seçmenin oylarını kendilerine döndürecek politikalar peşinde olduğu izlenimi oluşturduğu söylenebilir. Yoksulluğu yönetmeyi değil sonlandırmayı hedeflediğini söylediği halde 5 milyon kişiye ilk defa sosyal yardım yapacağını beyan etmesi gibi ifadeler seçmenlerin tercihlerini kısa vadede etkilemesi için geliştirilen ifadeler olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıda özetlenmeye çalışılan AKP ve CHP'nin seçim bildirgelerinde sosyal politika uygulamalarına yönelik hedeflerine aşağıdaki tabloda karşılaştırılmalı bir şekilde yer verilmiştir.

Konu	AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi)	CHP (Cumhuriyet Halk Partisi)
Engelliler	<ul style="list-style-type: none"> Erişebilirlikle ilgili çalışmalar yaptıklarını ve bu çalışmaların ihtiyaca göre güncelleneceğini ve engellilere özel BİT yazılım ve donanımlarının yaygınlaştırılacağını, Devlet memuru olacak engellilere yönelik ilk defa merkezi bir sınav yaptıklarını, Mevcut durumda başkalarının bakımına muhtaç hale gelmelerinden dolayı engelli ailelerine 793,08 TL, engellilerin kendilerine de % 40-69 arası engelli olanlar için aylık 291,62 TL, % 70 ve üzeri engelli olanlar için 437,43 TL ücret verdiklerini 	<ul style="list-style-type: none"> Korumalı İşyerleri Yasası çıkaracağını, Engellilerin spor faaliyetleri için kulüplere malzeme desteği vereceğini, Tüm hastanelerde engelli karşılama birimlerinin oluşturulacağını, Engelliler için ayrılan boş kadrolara 50 bin engellinin istihdam edileceğini, Aile Sigortası kapsamındaki engellilere, % 40 engellilik düzeyi için 400 TL, % 60 engellilik düzeyi için 600 TL yaşam aylığı bağlanacağını
Yaşlılar	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlanma Ulusal Uygulama Programı'nın daha etkin bir şekilde hayata geçirileceğini, Kentsel tasarım ilke ve uygulamalarının yaşlılar için yaşanılabilir düzeye getirileceğini, Yaşlılık aylığını (65 yaş aylığı) 200 liraya çıkaracağını 	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel tasarım ilke ve uygulamalarının yaşlılar için yaşanılabilir düzeye getirileceğini, Yaşlılara yönelik sosyal kulüplerin yaygınlaştırılacağını, Yaşlılık (geriatri) hastanelerinin açılacağını, Tüm şehirlerde yaşlı bakımevleri açacağı, evde destek ve bakım hizmetinin geliştirilerek yaygınlaştırılacağını, Yaşlılık aylığını (65 yaş aylığı) 300 liraya çıkaracağını
Emekliler	<ul style="list-style-type: none"> 1.000 liranın altında emekli maaşı kalmayacağını, Kendi iktidarları döneminde şüana kadar emekli aylıklarında reel olarak memurlarda % 23, işçilerde % 43, Bağ-Kur'lularda % 100 ve çiftçilerde % 238 artış gerçekleştirdiklerini, Ticari faaliyette bulunan emeklilerden Sosyal Güvenlik Destek Primi Oranı'nı % 15'ten % 10'a düşüreceğini ve aradaki farkın zam olarak emeklilere ödeneceğini, Tasarruf sağlaması amacıyla Bireysel Emeklilik Sistemini devlet katkısı sağlayarak uygulamaya başladıklarını ve tamamlayıcı emeklilik tasarruflarının destekleneceğini 	<ul style="list-style-type: none"> Ramazan ve Kurban bayramlarında olmak üzere yılda 2 defa birer maaş ikramiye vereceğini, Enflasyon artışı oranında zam yapılacağını ve çalışanlarda olduğu gibi banka promosyonu alabilmelerini sağlayacağını, Emekli olmuş esnaftan Sosyal Güvenlik Destek Primi alınmayacağını, Yerel yönetimlerle birlikte emekli kulüplerinin açılacağını, Emeklilerin makul ücretlerle gezi ve tatil yapabilmeleri için Turizm Bakanlığı bünyesinde çalışmalarda bulunacağını
Gençler	<ul style="list-style-type: none"> Gençlerin erken yaşlarda evlenmelerini teşvik edici (Çeyiz Hesabı) uygulamaların oluşturulacağını, Üniversite okumak için başvurun herkesin üniversiteye kabul edileceğini, Kariyer planlaması için "Kariyer Merkezleri'nin kurulacağını, 	<ul style="list-style-type: none"> "Yurttaşlık ve İnsan Hakları" dersinin ortaöğretimde zorunlu hale getirileceği, 25 yaşın altındaki gençler için çeşitli alanlarda "Gençlik İndirimi" uygulanacağı, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın çalışanlarının 40 yaşın altında gençlerden oluşmasını sağlayacağını,

	<ul style="list-style-type: none"> • Seçilme yaşının 18'e indirileceğini, Gençlerin modern sanat dallarıyla ilgilenmeleri için "Gençlik Stüdyoları" ve "Sanat Evleri" kurulacağını, • Gençlerin istihdamını teşvik amacıyla 18-29 yaş arasındakilerin SGK primlerinin 5 yıllık süre boyunca belli oranlarda devlet tarafından karşılandığını, • Gençlerin rol model alacakları değerlerin hatırlanması ve anlatılması için "Şehir-İnsan" projesinin hayata geçirileceğini, • Gençlik Liderliği Projesi'ni başlattıklarını 	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu alımlarında, tedarik bütçelerinin %15'ini genç girişimcilerin kurduğu firmalardan yapılacak alımlar için kullanılacağı, • Yurtdışında yaşayan gençlere yönelik "Uluslararası Gençlik Merkezleri" kurulacağını, • TBMM'de bir "Gençlik İhtisas Komisyonu" kurulacağını, • Gençlik STK'ları, üniversite öğrenci konseyleri ve İl Gençlik Meclislerinin temsilcilerinin "Ulusal Gençlik Konseyi" çatısı altında toplanacağını
Kadınlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu kurduğunu, • Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeyeceklerini, • Kadın Girişimciliği Programı'nın hazırlanarak kadınların çalışma hayatına daha kolay girmeleri ve buna ek olarak kadın istihdamını teşvik edici uygulamaların kadınların iş hayatında tutunmalarını kolaylaştırmak amacıyla kaliteli ve hesaplı kreş imkânlarının yaygınlaştırılması, • İşçi ve memur tüm çalışan kadınlara doğuma bağlı olarak ilk çocukta 2 ay, ikinci çocukta 4 ay üçüncü ve üzeri çocukta 6 ay yarı zamanlı, tam ücretli çalışma hakkı ve çocuğun okula başlama yaşına kadar kısmi süreli çalışma hakkı tanınacağını 	<ul style="list-style-type: none"> • Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmeyeceklerini, • HSYK seçimlerinde kadınların temsilini artırmak için cinsiyet kotası getireceğini, • Bireysel Emeklilik Sigortası'nda devletin katkısını kadınlar için % 33'e çıkaracağını, • Kamu alımlarında, tedarik bütçelerinin %15'ini kadın girişimcilerin kurduğu firmalardan yapılacak alımlar için kullanılacağını, • Kadın-Erkek Eşitliği Genel Müdürlüğü'nü kuracağını, TBMM'de, Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu kuracağını, • Aile Sigortası ödemelerinin kadınlara yapılacağını, • Kadınların hâkim ortak olduğu şirketlere verilen KOBİ desteklerinde hibe oranını % 50'den % 67'ye çıkaracağını, • Kadınlardan sorumlu olacak bakanlığın çalışanlarının %70'inin kadınlardan oluşacağını, • Kadınların iş gücüne katılımını kısa vadede %40'a, uzun vadede %60'a çıkaracağını
Yoksulluk ve Sosyal Yardım	<ul style="list-style-type: none"> • Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde birleştirilen sosyal hizmet ve yardım kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliğini artıracığını ve bu kapsamda Aile Bilgi Sistemini kuracağını, • Sosyal yardım alanında hak temelli bir anlayış içinde etkinliğin artırılmasına yönelik olarak Sosyal Yardım Kanunu çıkaracağını, • FATİH projesi kapsamında dağıtılan tablet bilgisayarlardan alan çocukların bulunduğu aileler öncelikli olarak belirli 	<ul style="list-style-type: none"> • 16,7 milyon kişi ve 3,75 milyon haneye sosyal destek sağlayacağını, 5 milyonun üzerinde kişiyi ilk kez sosyal yardım kapsamına alacağını, 9,6 milyon kişiye ilk kez düzenli nakit desteği vereceğini, • Hiçbir hanenin gelirinin 720 TL'nin altına düşmemesini sağlayacağını, • Elektrik yoksulluğu çeken 4 kişilik yoksul bir aile için aylık 230 kw/saat elektriği ücretsiz sağlayacağını, altyapı bulunan her yerde yoksul ailelere ücretsiz doğal gaz temin edeceğini, • GSS prim borcu olan yoksulların borçlarının tamamını sileceğini,

	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kotada internet erişim hizmeti sunumu sağlayacağını, • Konut ihtiyacı olan dar gelirli ailelere yönelik konutlar inşa edeceklerini yada edilmesini destekleyeceklerini, • Sosyal yardımlarda suistimali engellemek ve hak eden herkese ulaşılabilmesi amacıyla, bu yardımlardan faydalanacak kişilerin “Puanlama Formülü Projesi” gibi objektif ölçütlere göre belirleneceği, • Sosyal yardım alanların gelirlerinin, kayıtlı işe başlar başlamaz kesilmemesini sağlayacağını 	<ul style="list-style-type: none"> • Konut ihtiyacı olan dar gelirli ailelere yönelik konutlar inşa edeceklerini yada edilmesini destekleyeceklerini, • Kirada oturan dar gelirli ailelere kira yardımıyla bulunacağını, • Okullarda ücretsiz öğle yemeği uygulaması başlatacağını, • Doğan her yoksul çocuğa, ilk altı aylık tüm hijyenik ihtiyaçlarını sağlayan “bebek sandığı” vereceğini, • CHP Aile Sigortası, hanedeki işsizlerin İŞKUR vasıtasıyla iş araması ve meslek kursuna gitmesi koşuluna bağlanacağını,
<p style="text-align: center;">İşsizlik ve İstihdam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geri kalmış yörelerde nitelikli personel istihdamına yönelik tedbirlerin geliştirileceğini, • “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Öncelikli Dönüşüm Programı” kapsamında eğitim-istihdam bağının güçlendirileceğini, • Üniversite öğrencilerinin kredi ve bursları kesintiye uğramadan esnek çalışma biçimleri ile istihdama katılımlarının sağlanacağını, • Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Öncelikli Dönüşüm Programı” ile kayıt dışı ekonominin GSYH’ya oranının ve tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranının beşer puan azaltılacağını, • Özel sektör işyerlerinde 6 ay süreyle İşbaşı Eğitim Programında (İEP) çalışacak kursiyerlere net asgari ücret ödeneceğini, • Ulusal İstihdam Stratejisi kapsamında 2023 yılı itibarıyla işsizlik oranı yüzde 5 düzeylerine indirileceğini, istihdam oranının yüzde 50’ye yükseltileceğini, kadınların işgücüne katılım oranının yüzde 38 düzeyine çıkarılacağını, tarım dışı sektörde kayıt dışı istihdam oranının yüzde 15’e indirileceğini, • Doktora mezunu olanlar başta olmak üzere, araştırmacı insan gücünü nicelik ve nitelik olarak iyileştirilecek ve özel sektörde daha fazla araştırmacı istihdam edilmesinin sağlanacağını, • Bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkili bir araç olarak faydalanarak bilgi tabanlı ekonomiye dönüşümü ve nitelikli istihdamın geliştirileceğini 	<ul style="list-style-type: none"> • Yükseköğretim ile istihdam ilişkisinin kapsamlı bir planlamayla güçlendirileceğini, • Turizm eğitimi alanlar için istihdam projeleri geliştirileceğini, • Vasıfsız işçilere beceri kazandırmaya dönük 9-12 aylık eğitim programları ile istihdamlarının sağlanacağını, programı bitirdikten sonra yeni işe giren kadınlar ve 18-29 yaş arasındaki erkekler için 4 yıl boyunca; 29 yaş üzeri erkekler için 3 yıl boyunca sigorta işveren primlerinin kamu tarafından desteklenmesini sağlayacağını, • UMEM kapsamında üniversite mezunu genç işsizlere bilişim eğitimi vererek istihdam yaratılacağını, • Çalışanların, üretim sürecinde eğitime ve yeni beceriler edinmelerine yönelik aktif istihdam ve meslek içi eğitim politikaları geliştirileceğini, • İlk 20 yılda, yıllık en az 1 milyon kişiye istihdam imkanı sağlanacağını, İşsizliğin % 5’in altına indirileceğini, • Doktoralı eleman sayısının artırılarak üniversitelerin öğretim elemanı ihtiyacını karşılamının yanı sıra sanayinin daha fazla yüksek vasıflı eleman istihdam etmesinin sağlanacağı, • Farklı branşlardaki atanamayan öğretmenlerin Kent Enstitüleri’nde istihdam edileceğini • Üniversite kampüslerinde, öğrencilere yönelik istihdam olanaklarının genişletileceğini

Asgari Ücret	<ul style="list-style-type: none">• Net Asgari Ücretin reel olarak iktidarda oldukları 2002-2014 yılları arasında yüzde 61,6 oranında artmış olduğunu ve benzer şekilde enflasyon oranlarının altında olmayacak şekilde gerekli iyileştirmelerin yapılacağını vaat etmektedir.	<ul style="list-style-type: none">• Asgari ücret üzerindeki gelir vergisinin kaldırılacağını ve asgari ücretin 1500 TL düzeyine çıkarılacağını vaat etmektedir.
---------------------	--	---

KAYNAKÇA

- AKP (2002), **Herşey Türkiye İçin, 2002 Genel Seçimleri Seçim Beyannemesi**.
- AKP (2015), **Yeni Türkiye Yolunda Daima Adalet Daima Kalkınma, 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi**.
- ATAÇ, Füsun (1991), **İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim**, İstanbul: Beta Yayınları.
- CHP (2015), **Yaşanacak Bir Türkiye, Seçim Bildirgesi 2015**.
- ERSÖZ, Halis Yunus (2011), **Sosyal Politikada Yerelleşme**, İstanbul: İTO Yayınları.
- HACİMAHMUTOĞLU, Hande (2009), **Türkiye’de Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi**, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.
- HARRIS, Diana, K. ve William E. Cole (1980), **Sociology of Aging**, Houghton Mifflin, USA.
- KILAVUZ, M. Akif (2002), “Emeklilik Döneminde Çalışma, Boş Zaman ve Din Eğitimi”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1, s.71-86.
- Eğitimi”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1, s.71-86.
- KORAY, Meryem (2005), **Sosyal Politika**, (2. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi.
- KORKMAZ, Adem (2004), “Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Türkiye’de Asgari Ücret: 1951-2003”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (7), 1, 53-69.
- KÖRÜKÇÜ, Öznur; Gülser Öztunalı Kayır ve Kamile Kukulcu (2012), “Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, Cilt: 4, Sayı: 3, 396-413.
- MISHCHENKO E.D. (2014), *Herkes İçin / İle Tasarım: Evrensel Tasarıma Katılımcı bir Yaklaşım Deneyimi*, **Mimarist**, Sayı 50, ss. 105 – 111.
- ORAL, Abdurrahman İlhan ve Yener Şişman (2012), **Sosyal Politika-I**, Anadolu Üniversitesi, AÖF Yayınları Yayın No: 1589.
- ÖZ, Şaban (2013). “Engelli Din Eğitiminden “Özürsüz” Din Eğitimi Modeliğine: “Ötekileştirilen” Özürlülerin Din Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, 6 (11), ss. 75-89.
- SEZER, Özcan ve Tarık Vural (2010), “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 159.
- ŞAHİN, M. (2011). “Küreselleşen Yaşlılık ve Yaşlı Bakım Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(1), s. 84-89.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2011), **Türkiye’de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler**, Ankara.

UCUN, Y., Sevinç MERSİN ve Emine ÖKSÜZ (2015), “Gençlerin Yaşlı Bireylere Karşı Tutumu”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 37, 1143-1149.

İnternet Adresleri

<http://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim Tarihi: 11.05.2015).

http://www.pozitifengelliler.com/haber_detay.asp?haberID=1949 (Erişim Tarihi: 11.05.2015).

<http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 15.05.2015).

<http://ekonomi.haber7.com/is-dunyasi/haber/1346976-sanayi-baskaninin-dan-cok-carpici-tespit> (Erişim Tarihi: 15.05.2015).